

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ НА ПРИКАРПАТТІ У 1967–1991 рр.: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІДЕОЛОГІЧНИЙ ПОСТУП

На основі архівних документів, джерельних матеріалів у статті розкриваються основні етапи, тенденції організаційного та ідеологічного становлення і розвитку Українського товариства охорони пам'яток історії та культури на Прикарпатті за радянської доби. Узагальнюються форми, методи, засоби його діяльності зі збереження та відновлення різних видів об'єктів національної культурної спадщини.

Ключові слова: Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Прикарпаття, радянська доба історії, культурна спадщина.

Актуальність заявленої у назві статті проблеми зумовлюється двома аспектами. Перший – науково-теоретичний – визначається недостатньою увагою сучасної історіографії до вивчення радянського періоду, зокрема й інституціональної історії. Другий – суспільний – засвідчує тяглість, наступність традицій і діяльності зі збереження національної культурної спадщини за різних державно-політичних режимів. Сказане засвідчує і практичну значущість вивчення цього питання.

У статті ставимо за мету узагальнити головні особливості і тенденції організаційно-ідеологічного розвитку Українського товариства охорони пам'яток [пам'яток] історії та культури (УТОПІК) за радянського періоду на Прикарпатті (у територіально-адміністративному відношенні визначається межами Івано-Франківської області).

У радянській та сучасній історіографії діяльність УТОПІК знайшла відображення у працях В.Акуленка, С.Заремби, П.Толочка. Окремі аспекти його діяльності на Прикарпатті висвітлюють публікації науково-популярного та історико-краєзнавчого характеру П.Арсенича, Б.Гавриліва, І.Любінця, В.Грабовецького. Однак вони далеко не вичерпують висвітлення проблем, пов'язаних з розвитком і діяльністю цієї інституції, що зумовлює доцільність її комплексного науково-аналітичного дослідження. Підстави для цього дають різноманітні джерела, передусім документи з фонду 2046. “Правління Івано-Франківської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури” у Державному архіві Івано-Франківської області та архіву Івано-Франківської обласної організації УТОПІК, а також матеріали періодичної преси, спогади, довідникова література тощо.

Існування спеціальної інституції, яка б відповідала за розвиток пам'яткоохоронної справи та, головне, надавала фінансову допомогу її розвитку в Українській РСР та СРСР загалом, зумовлювала міжвідомча роздрібненість управління і керівництва цією важливою галуззю суспільного життя. Вона могла мати лише характер громадського об'єднання, адже проекти створення відповідної державної структури були відхилені.

Постання УТОПІК відбувалося за апробованим сценарієм формування радянських напівдержавних громадських інституцій. Формально цей процес розгортався “знизу”, з ініціативи трудящих та інтелігенції, а фактично його спрямовували і контролювали компартійні і державні органи. Офіційний початок цьому поклала постанова Ради Міністрів УРСР від 28 серпня 1965 р. “Про організацію Республіканського добровільного товариства охорони пам'яток історії і культури Української РСР” [16]. Після направлення відповідних вказівок на місця 23 травня 1966 р. Івано-Франківській облвиконком ухвалив рішення про створення обласної організації. Відтак у вересні – жовтні заходами виконкомів районних і міських рад постали оргкомітети зі створення місцевих осередків Товариства [15, с.12].

Вони обрали делегатів на першу установчу конференцію, що відбулася 15 листопада 1966 р. в Івано-Франківську. На неї прибуло 88 делегатів зі 128 обраних. Після до-

повіді та обговорення актуальних проблем охорони пам'яток та проекту статуту Товариства обрали Правління обласної організації у складі 45 осіб на чолі з М.Хвостіним [1; 2; 6–7]. Після аналогічних зібрань в інших областях 20–21 грудня 1966 р. у Києві відбувся установчий з'їзд, який ухвалив створити УТОПШ як добровільну громадську організацію.

Фундаторами УТОПШ на Прикарпатті виступили відомі краєзнавці, літератори, мистецтвознавці, науковці, освітяни – П.Арсенич, В.Баран, В.Полек, М.Хвостін, О.Синиця (Івано-Франківськ), О.Кратюк, П.Сегала (Коломия), Я.Воевідка (Снятинщина), В.Любінець (Рогатин), М.Возняк (Галич), І.Зібаровський (Долина), А.Роснюк (Богородчани), О.Феданка (Солотвин) та ін.

Пріоритетним напрямом розвитку УТОПШ стало розширення його організаційної мережі та збільшення кількості членів. Ця стратегічна мета розв'язувала два головні завдання: 1) шляхом стягнення добровільних внесків посилити державне фінансування пам'яткоохоронної роботи; 2) створити спеціальну інституцію, яка б засобами монументальної пропаганди сприяла формуванню серед населення та молоді радянських ідеологем. При цьому робили ставку і на реальну діяльність зі збереження культурної спадщини.

Розв'язували ці завдання за апробованими методами радянської командно-бюрократичної системи, що мало забезпечити тотальне охоплення членством в УТОПШ підприємств, колгоспів, радгоспів, установ та навчальних закладів разом з їхніми працівниками, службовцями та молоддю. Стратегічна лінія реалізовувалася за плановими завданнями, що спускалися “згори”, та зустрічними соціалістичними зобов'язаннями, які декларували намагання перевищити пропоновані показники. Упродовж двох десятиріч зі звітів обласної та більшості районних і міських організацій лунали оптимістичні рапорти про “повне виконання” планів чи їхнє “перевиконання” на 105–115 і більше відсотків. Так, уже за перший рік існування УТОПШ в Косівському районі всі 10 колгоспів і радгоспів стали його колективними членами, а юнацькі секції нараховували 2200 дівчат і юнаків, тобто третину від загальної кількості учнівської молоді [3, арк.3].

Така агресивна політика щодо безапеляційного вступу в члени УТОПШ мала різні наслідки. Так, приміром, Снятинська організація на 1968 р. зросла до 8 тис. осіб, перевиконавши планові показники на 150%, тоді як чимало інших організацій виконали їх лише на 15–20% [5, с.15–17]. У багатьох районах не завершили роботу зі створення первинних організацій, які були малочисленими й не виявляли жодної активності [6, арк.9]. Тоді виникла перша конфліктна ситуація, яку потрактували як “нерозуміння ролі і значення Товариства в ідейному вихованні трудящих і молоді”. Підставою для таких закидів стало небажання низки керівників підприємств, організацій і колгоспів вступати в юридичні члени УТОПШ, бо це, мовляв, “справа добровільна”. Президія Правління обласної організації миттєво відреагувала таке “явище волонтаризму”, надіславши на ім'я секретаря Івано-Франківського обкому КПУ та голови облради “доповідну записку” з детальним викладом ситуації, що “склалася в окремих районах і підприємствах” області, та назвою прізвиськ керівників, які не бажають “всебічно сприяти здійсненню заходів партії і уряду по охороні та збереженню культурної спадщини” [4, арк.1].

З такими посадовцями провели належну “роз'яснювальну роботу”, тож президія Правління обласної організації УТОПШ, як свідчать матеріали її засідань, й надалі постійно апелювала до очільників області з приводу “недостанької допомоги” місцевих партійних комітетів та керівників окремих районів, підприємств і установ у розширенні лав товариства й наданні йому матеріальної допомоги.

Така політика приносила бажані наслідки. Складена на основі річних звітів про роботу обласної та районних і міських організацій таблиця 1 засвідчує невпинне розширення мережі і зростання чисельності УТОПШ на Івано-Франківщині та відображає динаміку й особливості цього процесу.

Розширення організаційної мережі Івано-Франківської обласної організації УТОПК*

Рік	Кількість		
	індивідуальних членів	первинних організацій членів	колективних
1967	41000	416	
1970	119100	719	
1973	225600	1467	
1975	277792	1507	489
1977	300598	1635	435
1980	391172	1890	502
1983	431111	2006	497
1987	462637	2084	541
1991	470500	1992	504

*Узагальнено: [3, арк.5; 6, арк.6; 7, арк.3; 8, арк.2; 10, арк.1; 13, арк.10].

Наприкінці 1980-х років осередки УТОПК діяли в більшості трудових колективів Прикарпаття, зокрема 25–27% з них існували на підприємствах, 8–10% – у колгоспах і радгоспах, до 35% – у навчальних закладах, решта – у різного роду установах. Таким був результат реалізації стратегічного курсу на “поголовне” охоплення членством усього дорослого населення. На 1970 р. до УТОПК належало 9,6% мешканців області, на 1973 р. – 18%, 1975 р. – 23%, а 1987 р. – 33,5%. Щодо молоді, яка працювала та навчалася, цей показник становив майже 48% [5, арк.3; 12, арк.8, 13–14; 13, арк.10]. Такий поступ став наслідком політики республіканського керівництва Товариства, яке щороку спускало показники стосовно охоплення членством в організації відповідно до кількості населення областей. Її втіленню допомагали місцеві партійні і державні органи. Івано-Франківська організація УТОПК стала наймасовішою громадською інституцією в області. Участь абсолютної більшості членів у діяльності Товариства зводилася до сплати членських внесків, хоча вони залучалися і до практичної пам’яткоохоронної роботи.

За пануючої командно-волюнтаристської системи управління суспільством діяльність будь-якої громадської організації апіорі прирікалася на заформалізованість. Щодо УТОПК це проявлялося в тому, що саме кількісні показники зростання первинних організацій, їхніх членів та зібрані суми внесків ставали основними у визначенні “успішності” розвитку. За такими критеріями зростав рейтинг Івано-Франківської обласної організації: у 1968 р. вона посідала дев’яте місце в республіці [3, арк.23], а у 1970–1980-х роках неодноразово входила до трійки лідерів.

Внутрішня структура УТОПК окреслювалася статутом, тож вона змінювалася лише стосовно т. зв. громадських формувань. Для визначення здобутків і перспектив розвитку кожних два роки проводили обласні звітно-виборні конференції Товариства за участі делегатів районних та міських організацій. На них обирали Правління, що складалося із 40-50 представників партійних, державних органів, громадських інституцій та культурних діячів області. Вони двічі на рік збиралися на пленуми Правління. Головним робочим органом Товариства була президія Правління у складі 15 осіб, яка проводила щомісячні засідання. У 1973 р. запровадили практику, згідно з якою Правління обласної та районних і міських організацій УТОПК стали очолювати заступники голів обл-, рай- і міськвиконкомів. Вони працювали на громадських засадах, але надавали УТОПК більшого авторитету і впливу, забезпечуючи “прямий вихід” на керівні органи відповідних рівнів. Першим головою Івано-Франківської обласної організації був М.Хвостін (1967–1974 рр.), відтак цю посаду обіймали Г.Ворожук (1974–1976 рр.), О.Панок (1976–1985 рр.), Г.Лихачова (1985–1990 рр.), Є.Чучук (1990–1995 рр.).

Змінювався, вдосконалювався стиль роботи виконавчих органів УТОПК. За два роки між першою і другою обласними звітно-виборними конференціями відбулося сім пленумів Правління і 21 засідання президії Правління Івано-Франківської організації [5, арк.3]. Однак у їхній діяльності не було системності, послідовності, тож на обговорення виносили питання, які “щойно назріли”. Не було належного контролю за виконанням ухвалених рішень. Тому на червневому 1967 р. пленумі ухвалили складати плани роботи на квартал та затверджувати їх на засіданнях Правління [2, арк.6]. Загалом Товариство не будувало діяльності за загальноприйнятою системою радянських п'ятирічок, однак його розвиток носив чіткий централізований характер, коли всі плани, завдання, показники спускалися республіканським керівництвом. Відтак обласні правління “переадресовували” їх районним і міським організаціям, які у зворотному порядку звітували про виконану роботу.

На щомісячних засіданнях обласного, районних, міських правлінь розглядали злободенні проблеми діяльності Товариства, пов'язані з навчанням громадського активу, лекційною пропагандою, методичною роботою, контролем за спорудженням, ремонтом, реставрацією пам'яток, створенням і функціонуванням музеїв на громадських засадах тощо [2; 5].

Діяльність УТОПК будувалася за загальними принципами радянської командно-бюрократичної системи. Вони визначали характер стосунків між його структурними ланками – республіканським і обласними правліннями та міськими і районними організаціями, які “згори” й “донизу” виконували організаційно-розпорядчі функції, контролювали діяльність, перерозподіляли кошти тощо. Централізовано визначалися терміни проведення виборів і конференцій у первинних та районних, міських і обласних організаціях товариства, сплати членських внесків, подання звітів з діяльності тощо. Функціонування всієї організаційної структури визначали і координували інструкції та постанови бюро президії республіканського Правління УТОПК, що зазвичай дублювалися на обласному рівні.

Через заформалізованість діяльності радянських добровільних організацій першорядну роль у їхньому розвитку відіграв штатний апарат. Його чисельність в обласній організації УТОПК коливалася у межах 10–20 осіб. За існуючої системи управління її фактичними керівниками виступали перші заступники голів Правління, функції яких виконували І.Яременко (1974–1980 рр.), М.Шаповал (1980–1984 рр.), О.Панок (1985–1987 рр.), В.Любінець (з 1987 р.). Зростала роль відповідальних секретарів Товариства, які забезпечували зв'язок з низовими підрозділами та розв'язували безліч справ організаційно-управлінського характеру. За різного часу ці посади обіймали А.Лисак, І.Артиш, В.Брезіцький, П.Попов, В.Бурдуланюк, В.Кройтор. До штатного апарату обласного Правління також входили завідувач і методист бюро пропаганди пам'яток, консультанти, бухгалтери, обслуговуючий персонал. На районному і міському рівнях він обмежувався посадою відповідальних секретарів, загальна кількість яких становила 18–20 осіб. Фактично всі штатні працівники Івано-Франківської організації УТОПК мали вищу освіту та були членами КПРС.

З розширенням організаційної мережі та збільшенням колективних членів зростала чисельність виборного активу УТОПК. На 1987 р. він досягнув максимальної кількості – 7068 осіб, які виконували обов'язки членів президії і бюро правлінь та ревізійних комісій в обласній (106), міських і районних (991) та первинних (5971) організаціях [13, арк. 11].

УТОПК належало до “ідеологічних” організацій, тож його діяльність безпосередньо скеровував обком КПУ, а всі працівники штатного апарату, перевірялися і рекомендувалися партійними органами [17, с.51]. Така ж ситуація була і в первинних організаціях: партійні комітети підприємств, колгоспів, навчальних закладів та установ добирали кадри і в ролі “громадського доручення” призначали їхніх голів, секретарів, скарбників, яких потім формально обирали на загальних зборах.

Значну увагу приділяли підготовці кадрів громадського активу. Основними формами цієї роботи були інструктивно-методичні наради і семінари. Як впливає зі звітів, у 1980-х роках щороку проводилося по 53–58 таких заходів із керівниками первинних (30–32), міських і районних організацій (4) та громадських формувань (22). Функціонував постійно діючий семінар відповідальних секретарів правлінь міських і районних організацій [8, арк.8; 12, арк.11]. Штатні працівники і громадський актив брали участь у республіканських семінарах і нарадах з проблем організаційної роботи та діяльності УТОПК. Вивчався і узагальнювався досвід роботи окремих районних, міських, первинних організацій та видавалися рекомендації з проведення різних напрямів пам'яткоохоронної діяльності.

Для ведення науково-методичної роботи та діяльності з охорони і пропаганди різних видів пам'яток при обласному та районних і міських правліннях і первинних організаціях створювалися т. зв. громадські формування у вигляді науково-методичних рад, комісій, секцій, інших підрозділів. Їхня кількість і чисельність членів змінювалися на різних етапах розвитку. На початок 1970-х років громадські формування Івано-Франківської обласної організації УТОПК нараховували 1324 осіб, котрі працювали в обласній (119), міських і районних (1074) та первинних (210) організаціях [5, арк.19]. Наприкінці 1980-х років їхня чисельність скоротилася до 870 членів, що брали участь у 90 громадських формуваннях [14, арк.10–11].

Спершу в областях наслідували структуру громадських формувань при Республіканському правлінні, що не завжди відображало місцеву специфіку пам'яткоохоронної роботи. Тому у травні 1980 р. прийняли постанову “Про удосконалення структури секцій при правліннях обласних, міських і районних організацій Товариства”, яка передавала повноваження з їх створення керівництву місцевих організацій [11, арк.61–64].

Після наступної реструктуризації у 1983 р. при Івано-Франківському обласному Правлінні функціонувало сім секцій: 1) пам'яток історії (20 членів); 2) юних охоронців пам'яток (11); 3) пам'яток архітектури та будівництва (11); 4) пам'яток комуністичного будівництва і трудової слави (15); 5) пам'яток археології (13); 6) пам'яток мистецтва (23); 7) пропаганди пам'яток (11) [5, арк.9]. Ліквідували діючі раніше секції пам'яток археології, музейних кімнат і музеїв на громадських засадах, а також комісії документально-архівних пам'яток, пам'яток фольклору та етнографії [5, арк.19].

При правліннях міських і районних організацій за того часу діяли: 18 секцій пам'яток історії та культури (138 членів); 18 секцій юних охоронців пам'яток (152); 17 секцій пропаганди пам'яток засобами масової інформації (145); 16 секцій музеїв на громадських засадах (138), а також по п'ять секцій пам'яток архітектури і будівництва (44) та пам'яток комуністичного будівництва і трудової слави (38) [5, арк.9]. Така структура громадських формувань відображала пріоритети розвитку УТОПК на Прикарпатті. Ці осередки являли собою наукові творчі колективи, що гуртували науковців, діячів культури, фахівців з певних галузей знань, представників творчих спілок, виробничих і навчальних установ та ставали важливими центрами з розвитку пріоритетних напрямів пам'яткоохоронної роботи.

Діяльність УТОПК будувалася згідно з рішеннями чергових компартійних з'їздів і пленумів та спрямовувалася на їхню реалізацію. Поряд із цим, у дозволених межах проводилася власна, до певної міри самостійна політика, що відповідала завданням пам'яткоохоронної роботи та мала свої особливості на Прикарпатті. Її еволюцію, характер, спрямованість увиразнюють проблеми, що порушувалися на пленумах Правління Івано-Франківської організації та засіданнях президії. Вже на установчій конференції, відтак на квітневому і серпневому 1968 р. пленумах, поряд з “основними” завданнями з “пропаганди ленінських ідей про охорону історико-культурної спадщини” обговорювали насправді злободенні питання щодо збереження, зокрема пам'яток дерев'яної архітектури, етнографії тощо [3, арк.23, 34].

Друга обласна конференція у лютому 1969 р. проходила під гаслами підготовки до 50-річчя Великого Жовтня та відзначення 100-річчя з дня народження Леніна. Попри це, її учасники зосередили увагу на необхідності обліку всіх пам'яток історії та культури задля припинення їхнього руйнування і зникнення. До її резолюції увійшли положення щодо відновлення старовинних міст і включення їх до туристичних маршрутів, монументального увічнення опришківського руху, активізації роботи з вивчення місць поховань видатних людей, збору фольклорних матеріалів тощо [5, арк.4–78].

У другій половині 1970-х – першій половині 1980-х років посилювалося намагання перетворити УТОПК на ще один інструмент пропаганди компартійних ідей, зокрема з утвердження культу В.Леніна, радянської героїки Другої світової війни, подій і персоналій, пов'язаних з революційною боротьбою за радянську владу та “успіхами соціалістичного будівництва”. Зростання ролі та місця монументальної пропаганди в діяльності УТОПК засвідчує домінуючу тенденцію щодо перетворення Товариства на агітаційно-пропагандистську інституцію.

Задля цього створювалися спеціальні структурні підрозділи, які пройшли складну суперечливу еволюцію. У лютому 1968 р. на основі секції з пропаганди при Правлінні обласної організації виникла науково-методична рада з пропаганди пам'яток історії та культури. Через рік при ній постало бюро з пропаганди пам'яток у складі 30 членів із числа штатних працівників, а також науковців, журналістів, освітян, музейників, архівістів [6]. Незабаром почали діяти лекторські групи при всіх міських і районних організаціях, а на початок 1980-х років вони існували ще й у 165 первинних організаціях. Загальна чисельність лекторів сягнула 1200 осіб [12, арк.16], але надалі вона скорочувалася через посилення вимог до їхнього добору.

Таким чином, за радянського періоду УТОПК виступило, по суті, єдиною спеціалізованою суспільною інституцією, покликаною безпосередньо охопити весь комплекс проблем пам'яткоохоронної сфери. Однак, будучи добровільною громадською організацією, воно відчувало постійний диктат з боку партійних і державних органів, еволюціонувало в межах офіційних ідеологічних доктрин та в напрямі перетворення на агітаційно-просвітницьку асоціацію з популяризації пам'яток історії та культури. При цьому УТОПК зосередило значні фінансові ресурси та використовувало широкий арсенал форм і засобів діяльності зі збереження культурної спадщини та увічнення пам'яті про історичні події і персоналії.

1. Державний архів Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.), ф. 1, оп. 1, спр. 1, 3.
2. Держархів Івано-Франківської обл., спр. 8.
3. Там само, спр. 11.
4. Там само, спр. 16.
5. Там само, спр. 24.
6. Там само, спр. 61.
7. Відомчий архів Івано-Франківської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Сводный статистический отчет, отчеты организаций о работе за 1975 год, 127 арк.
8. Там само. Финансовый план на 1977 год., 7 арк.
9. Там само. Статистические отчеты о работе областной и горрайорганизаций за 1980 год, 84 арк.
10. Там само. Информации о мероприятиях проведенных по области при Республиканском смотре памятников истории и культуры в честь XXVI съезда КПСС. – 20 марта 1980 г. – 19 февраля 1981 г., 238 арк.
11. Там само. Сводные и статистические отчеты рай(гор)организаций по основной деятельности (ф. № 1) за 1983 год, 192 арк.
12. Там само. Сводный статотчет, статистические отчеты рай(гор)организаций по основной деятельности (ф. № 1) за 1987 год, 89 арк.
13. Там само. Довідка про роботу за 1992 р., 13 арк.
14. На сторожі культурної спадщини Прикарпаття. До 40-річчя створення Івано-Франківської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. – Івано-Франківськ : Типовіт, 2006. – 208 с.

15. Про організацію Республіканського добровільного товариства охорони пам'ятників історії і культури Української РСР. Постанова Ради Міністрів УРСР від 28 серпня 1965 р. // Законодавство про пам'ятники історії та культури : зб. актів. – К. : Політвидав України, 1970. – С. 46.
16. Угорчак Ю. Спогади колишнього старшого методиста обласної організації Товариства / Юрій Угорчак // На сторожі культурної спадщини Прикарпаття. – 2010. – С. 50–70.

На основе архивных документов, источниковедческих материалов в статье раскрываются основные этапы, тенденции организационного и идеологического становления и развития Украинского общества охраны памятников истории и культуры на Прикарпатье в советский период. Обобщаются формы, методы, средства его деятельности по сохранению и восстановлению разных видов объектов национального культурного наследия.

Ключевые слова: Украинское общество охраны памятников истории и культуры, Прикарпатье, советский период истории, культурное наследие.

On the basis of archival documents, source material in the article the main stages of organizational and ideological trends in the formation and development of the Ukrainian Society for the Protection of Monuments of History and Culture in the Carpathian region in Soviet times. Generalized forms, methods, means its activities in the conservation and restoration of objects of different types of national cultural heritage.

Keywords: Ukrainian Society for the Protection of Monuments of History and Culture, Carpathian, Soviet era history and cultural heritage.

УДК 94 (100)
ББК 63.3 (0)

Оксана Нащочин

“ВЕЙМАРСЬКИЙ ТРИКУТНИК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ (1991–2004 рр.)

У статті проаналізовано передумови, що спричинили тристоронньою співпрацю між Польщею, Францією, Німеччиною в 1991 р., а також ставлення, мотиви та очікування, які керували лідерами, політичними елітами країн; розкрито явище “асиметрії” у веймарській дипломатії; висвітлено основні напрямки співпраці та підсумки діяльності веймарських самітів; вказано на взаємозалежність євроінтеграційних та безпекових аспектів.

Ключові слова: Веймарський трикутник, євроінтеграція, “троянський кінь”.

Крах комуністичної системи означав для Польщі вибір нового стратегічного курсу. Протягом 1991–1993 рр. у закордонній політиці країни чітко виділялись два напрямки: євроатлантичний (основний) і східний. В 1992 р. Оборонний Комітет представив “*Основи польської безпекової політики*”, де найкоротшим шляхом виходу із “сірої безпекової зони”, стало прагнення отримати членство в НАТО, ЄЕС, ЗЄС [12, s.7], що гарантувало безпеку перед загрозою східного сусіда.

Власне, вивчення євроінтеграційного досвіду Польщі залишається дуже актуальним. Неабияку роль в процесі інтеграції відіграла веймарська співпраця з Францією та Німеччиною, як один із важливих інструментів закордонної політики Польщі. Цьому питанню присвячені публікації Б.Кошеля, С.Пазимеша, А.Корібут-Воронецького, Б.Кліха, С. де Жермена, Б.Кушнера, К.Стандке. Треба наголосити, що мало уваги приділено веймарській дипломатії в українських наукових дослідженнях. Метою нашої статті є висвітлення роботи “Веймарського трикутника”, а також дослідження мотивів та очікувань кожної із країн від такої співпраці, з'ясування ролі Трикутника на польській дорозі до західних структур.

Президент Франції Ф.Міттеран у “східній політиці” щодо ЦЄ керувався політикою “малих кроків” та максимального відтягування в часі їх членства в Спільноті [60, s.38]. Французькі політичні еліти виступали проти розпаду СРСР і ОВД, рівним і єдиним партнером в ЦЄ бачили Росію [25, s.368]. Для підтримки своєї ідеї конфедерації, в обмін на фінансову допомогу, президент у червні 1989 р. прибув з офіційним візитом до Польщі [76, s.1]. Франція в закордонній політиці завжди керується концепцією кардинала Рішельє: інтерес держави виправдовує засоби [17, s.123].